

Урок 17

Тема. Гумор у повісті, особливості її мови. Поєднання фантастичного і реального

Мета уроку (розвиток компетентностей). *Предметних і комунікативних:* знання і розуміння сюжету повісті «Ніч перед Різдом», понять *фантастика, гумор.*; уміння відповідати на питання за змістом прочитаного тексту, формулювати питання до нього, стисло або вибірково переказувати прочитане та/або почуте; вирізняти елементи фантастики, гумористичні моменти у творі; пояснювати художню своєрідність твору, у творі людей, подій, ситуацій, явищ тощо. **Ключових:** розвиток уміння визначати головну і другорядну інформацію в тексті/медіатексті; формування умінь візуалізувати враження від почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту, коментувати та інтерпретувати художній текст; співвідносити зміст сприйнятого художнього тексту/медіатексту з історичним і культурним контекстом; проєктувати власний життєвий досвід на описані у творі життєві ситуації.

Обладнання: підручники, зошити, ПК, презентація.

Тип уроку: урок формування нових знань, умінь та навичок.

Зміст уроку

I. Актуалізація та корекція знань. Хвилинка творчості. Учнівські сенкани про Вакулу та Оксану. *Літературна гра «Порушена послідовність»* (учні відновлюють сюжет твору):

- Оксана милується собою перед дзеркалом.
- Подорож Вакули до Петербурга.
- Чуб дає згоду на одруження Оксани з Вакулою.
- Чорт украв місяць.
- Вакула йде до Пузатого Пацюка просити допомоги.
- Оксана просить черевички, як у цариці.

II. Мотивація навчальної діяльності. Визначення очікуваних результатів відповідно до орієнтирів навчальної програми. **Вступне слово вчителя.** Дослідник слов'янської міфології та фольклору Сергій Плачинда якось зазначив, що давньоукраїнська міфологія, на відміну від старогрецької та римської, була абсолютно зрозумілою для народу та близькою для простих людей. Тому її персонажі, незважаючи на прийняття християнства, залишилися на довгі століття в поетичному світогляді українців й увійшли прекрасними міфічними образами до фольклору та літератури.

На сьогоднішньому уроці ми дослідимо переплетіння реального та фантастичного планів повісті, її фантастичну складову. Результатом нашої діяльності стане уміння визначати гумористичні епізоди і фантастичні елементи та їх роль у художньому творі.

III. Формування знань, умінь, навичок і компетенцій.

Актуалізація опорних знань

- Давайте пригадаємо, що таке фантастика і в яких творах її найбільше? (Міф, казка, легенда, переказ).

- Які фантастичні герої зустрічаються у казках та слов'янських міфах? (Баба Яга, Кошій Безсмертний, чарівники, Водяник, Русалка, відьма, чорт).

- Які фантастичні події відбуваються у казках та міфах? (Чарівні перетворення людей на тварин і навпаки, одних предметів на інші або предметів на людей чи тварин; польоти на різних предметах (мітлі, ступі, килимі), омолодження, зникнення, перенесення на великі відстані тощо.)

Літературознавчий словничок. Фантастика – (із грецької – phantastike – зібрання уявлень) – світ химерних уявлень та образів письменника, який створюється на основі раніше засвоєних фактів із реального життя.

Робота з текстом. 1. Дослідження фантастичних елементів.

Герої: відьма Солоха, характерник Пузатий Пацюк, чорт.

Події: відьма та чорт крадуть зорі і місяць; місяць вилетів крізь димар і повернувся на небо; злий дух проносив перед ковалем образ Оксани, яка сміється з нього; вареники падають у сметану і залітають Пацюкові до рота; Вакула літає на чортові; чорт перетворюється на коня; чорт зменшується і ховається у кишеню Вакули; Вакула зникає з царського палацу і опиняється вдома.

Художні деталі: автор поєднує реалістичні й фантастичні деталі в описах природи Диканьки, Різдвяної ночі, описі Петербурга, щоб створити відповідний настрій у читача.

2. Дослідження комічного, гумору у творі.

Комічні епізоди: чорт краде місяць з неба і обпікається; бо він дуже гарячий; епізод залицянь до Солохи, яка поховала гостей у мішки; веселі гулянки і бешкети молоді під час колядування.

Комічні персонажі: чорт, козак Свербигуз, кумова жінка, сварливі жінки, Пузатий Пацюк.

Невідповідність зовнішнього та внутрішнього, наприклад, коли герої (голова, дяк, Чуб) хочуть бути поважними особами, а потрапляють в комічне становище.

IV. Закріплення вивченого матеріалу, узагальнення та корекція знань.

Проблемне запитання. Над чим сміється Гоголь, що подає в комічному ключі у творі? (Людські забобони і марновірство, хитрість, лицемірство, недобррозичливість і пліткарство прагнення робити зло і підлість людям заради задоволення своїх інтересів.)

Робота в групах. А. Створення «хмар слів»: А) фантастика у творі» Б) гумор у творі.

Порівняння творів М. Гоголя та Ч. Дікенса.

Особливості «різдвяної» повісті (спільні):

- 1) дія відбувається напередодні Різдва;
- 2) фантастичні герої та події, мотив казкової подорожі;
- 3) Різдвяна ніч дарує диво - перетворює героїв (Скрудж перетворюється стає добрим; Оксана закохується у Вакулу; Чуб «прозріває» стосовно Солохи);
- 4) щасливий фінал.

Відмінне:

- 1) фантастика у Гоголя є неодмінною частиною життя у Диканьці, на відміну від буденного життя, описаного Дікенсом;
- 2) різний національний колорит творів;
- 3) подорож героїв має різний характер і завдання;
- 4) У фіналі Дікенс показує моральне переродження людини, в повісті Гоголя нечиста сила, що втілює зло, зазнає поразки.

V. Підбиття підсумків, рефлексія.

Приєм «Що було б...» Що б я запитав М. Гоголя при зустрічі?

Працюємо вдома. 1. Заповніть таблицю «Реальність і фантастика в повісті М. Гоголя» (завдання 2, с. 129). 2. За бажанням самостійно або в парі інсценізуйте один з епізодів повісті. Зніміть про це відеоролик (завдання 4, с. 129).

